

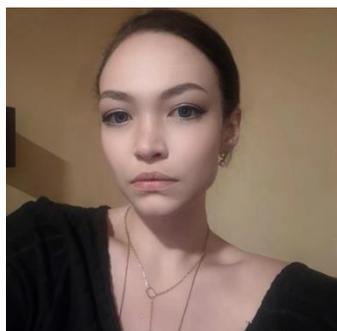
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОТЕХНОЛОГІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ»

Ступінь освіти	Перший
Спеціальність	(бакалаврський)
Освітня програма	231 Соціальна робота Соціальна та молодіжна робота
Тривалість викладання	3-й семестр, 5, 6 чверть
Кількість кредитів	6 кредитів ЄКТС (180 годин)
Заняття:	Осінній семестр
Лекції, практичні:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=7336>

Кафедра, що викладає: Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

Викладачі:

Сахарова Катерина Олександрівна

Доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування

Персональна сторінка:

https://filosof.nmu.org.ua/ua/Saharova.php?clear_cache=Y

E-mail: Sakharova.K.O@nmu.one

1. Анотація до курсу

Формування ефективної соціальної політики України сьогодні повинно здійснюватися на основі технологізації соціальних процесів і за рахунок максимально ефективного використання соціальних ресурсів. Психологічні технології розглядаються як сукупність способів професійного впливу на соціальний об'єкт з метою його покращення, забезпечення оптимізації функціонування при можливому тиражуванні даної системи впливу. Пильна увага до психології зумовлена складним характером завдань, що стоять перед людиною в епоху «технологічних революцій», яка супроводжується кризою традиційних інститутів соціалізації особистості, змінами суспільної структури і, в кінцевому рахунку, зростанням ролі особистісного фактору в життєдіяльності суспільства.

2. Мета та завдання курсу

Ознайомлення здобувачів з сучасними психологічними технологіями, які можна застосовувати при роботі з різними групами осіб, що опинилися в складних життєвих обставинах, надання здобувачам необхідних знань з основ результативної і раціональної психологічної роботи з особистістю, застосування технологізації як способу оптимізації соціально орієнтованого результату для досягнення успіху соціальної роботи та забезпечення ефективності реалізації завдань соціального захисту населення.

Завдання курсу:

– **знати і розуміти:** технологізацію соціальних процесів, етапи психологічних технологій та специфіку застосування психологічних технологій у соціальній роботі, знати суть і характеристику соціальної діагностики, володіти діагностичними методами в соціальній роботі, технології реабілітації, основні форми реабілітаційної соціальної роботи, технології терапії, розуміти суть соціальної адаптації, дезадаптації та переадаптації.

– **вміти:** *ідентифікувати* соціально-психологічні проблеми, що заважають особам, що опинилися в складних життєвих обставинах ефективно долати особистісні та побутові кризи; *коректно застосовувати* психологічні технології у сфері соціального захисту населення; *критично аналізувати* правовий аспект соціального захисту в індивідуальних ситуаціях в залежності від соціально-психологічного клімату, в якому перебуває особистість, *практично застосовувати* сучасний теоретико-методологічний інструментарій, концепції та підходи для аналізу сучасного стану, ризиків та викликів, що виникають у процесі соціальної роботи з населенням; *розробляти та обґрунтовувати* аналітичні документи.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

- *Розуміти* сутність: психічних процесів, що відбуваються з особами, що опинилися в СЖО;
- Визначати проблеми клієнта, формулювання гіпотези щодо їх причин, узгоджувати з клієнтом мету та альтернативні шляхи вирішення особистих проблем;
- Ідентифікувати психологічні процеси в малих та великих групах;
- Практично *застосовувати* методи роботи з різними категоріями клієнтів, спрямованих на розвиток соціальної толерантності, взаєморозуміння, забезпечення допомоги, мінімізації шкоди від негативних проявів поведінки як для самих груп, так і для суспільства в цілому;
- Відтворювати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;
- Виявляти можливі відхилення у психічному розвитку клієнтів;

– *Знати (аналіз) та вміти (синтез)* використовувати методи соціальної діагностики і профілактики, навички організаційної та реабілітаційної роботи з різними категоріями населення, методики та форми роботи з вразливими групами клієнтів;

– *Знати (аналіз) та вміти (синтез)* самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога;

– Застосовувати у практичній діяльності етичні принципи та стандарти соціальної роботи;

– Застосовувати практичні способи надання психологічної підтримки.

4. Структура курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання	Лекція, практичне заняття	Силабус Презентація курсу Методичні рекомендації Рекомендовані джерела Екзаменаційні питання для проведення іспиту	–
	Тема 1. Теоретико-методологічні засади психологічних технологій		Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
2	Тема 2. Соціально-психологічна діагностика в технологіях соціальної роботи	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
3	Тема 3. Технологія соціально-психологічної експертизи.	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	–
4	Тема 4. Технології соціально-психологічної профілактики	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
5	Тема 5. Технології соціально-психологічної адаптації, реабілітації, корекції та терапії	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
6	Тема 6. Суть соціально-психологічної адаптації, дезадаптації та переадаптації.	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
7	Тема 7. Технології соціально-психологічного обслуговування населення	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
8	Тема 8. Психодинамічна модель соціальної роботи.	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
9	Тема 9. Когнітивно-біхевіористські (поведінкові) теорії й моделі соціальної роботи.	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
10	Тема 10. Гуманістично-екзистенційні підходи (моделі) в соціальній роботі.	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
11	Тема 11. Теорія кризового втручання в соціальній роботі.	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
12	Тема 12. Сімейна терапія та психосоціальна терапія як ефективні моделі соціальної роботи.	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
	роботи в сучасних умовах			
13	Тема 13. Адаптивно-соціалізаційна концепція соціальної роботи.	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
14	Тема 14. Соціально-психологічна компетентність спеціаліста з соціальної роботи	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
15	Презентація результатів виконання індивідуального завдання	Практичне заняття	Презентації здобувачів	20
16	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Лекція	Силабус	—
	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Практичне заняття	Екзаменаційні питання для проведення іспиту у формі письмової роботи	40

Індивідуальні завдання:

Творча робота (індивідуальний проект) є обов'язковою частиною самостійної роботи здобувача.

Написання та захист творчої роботи є обов'язковою складовою навчальної програми нормативного курсу «Психологічні технології в соціальній роботі». Виконання цієї роботи зорієнтоване на практичне застосування здобувачами знань і компетенцій, здобутих в процесі лекційних і семінарських занять, самостійного опрацювання навчальних матеріалів, поглиблення їх вмій та навичок з даної дисципліни.

Самостійна (індивідуальна робота) готується протягом семестру та здається усно чи через доєднання до завдання в класі команди Microsoft Teams. Студент розробляє презентацію на тему «Психотехнології кризового втручання у роботі з особами, що пережили травматичні події» чи на будь-яку іншу тему, які стосуються розглянутих тем на заняттях на власний вибір. Додаткові теми до індивідуальної роботи також містяться в силабусі. Максимальна кількість балів - 20. На отриманий бал впливають критерії: аргументація актуальності, опис теоретичної бази щодо проблеми, аналіз обраного кейсового випадку, загальний рівень самостійності роботи, відповіді на усні запитання від здобувачі та викладача після презентації роботи.

Орієнтовна структура індивідуальної творчої роботи:

Титул.

Зміст.

Вступ – визначається тема дослідження, формулюються цілі та завдання дослідження;

Розділи (не менше 2) – відповідно до поставлених завдань розкриваються основні положення дослідження;

Висновки – на основі проведеного дослідження формулюються основні висновки, визначаються проблеми та пропонуються шляхи їх вирішення;

Список використаної літератури.

Обов'язковими є посилання під час цитування інших джерел інформації, використання, раніше висловленої, у медіа та науковому просторі позиції, тощо.

Додаткові орієнтовні теми творчих робіт:

1. Психотехнології формування стресостійкості у волонтерів та соціальних працівників.
2. Газлайтинг як інструмент руйнування особистості: механізми розпізнавання та захисту.
3. Психологічні особливості соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб.
4. Технології протидії мобінгу та босінгу в професійних колективах.
5. Використання арт-терапії в роботі з дітьми, що пережили воєнну травму.
6. Психологічні маніпуляції в цифровому просторі: як працює мова ненависті в соцмережах.
7. Феномен «Піраміди ненависті» як інструмент аналізу ескалації дискримінації.
8. Психотехнології запобігання домашньому насильству в умовах хронічного стресу.
9. Методи ненасильницького спілкування (ННС) у вирішенні соціальних конфліктів.
10. Психологічна допомога особам, які стикаються з регіональною дискримінацією.
11. Технології формування асертивної поведінки у молоді.
12. Вплив «втоми від співчуття» на якість роботи фахівців допоміжних професій.
13. Психосоціальні аспекти гостінгу в епоху швидких комунікацій.
14. Робота з агресивними імпульсами: від деструктивної поведінки до конструктивної дії.
15. Психотехнології медіації в громадах з високим рівнем соціальної напруги.
16. Специфіка психологічної підтримки сімей військовослужбовців.
17. Економічний аб'юз як прихована форма контролю в родині.
18. Протидія стереотипізації та мікроагресії в академічному середовищі.
19. Психотехнології ресоціалізації осіб, звільнених з місць позбавлення волі.
20. Роль емоційного інтелекту в запобіганні професійному вигоранню.
21. Психологічні методи роботи з жертвами кібербулінгу.
22. Технології подолання відчуття меншовартості у вразливих груп населення.
23. Вплив пропаганди на формування міжособистісної нетерпимості.
24. Психотехнології інклюзивної взаємодії в сучасному закладі освіти.
25. Методи деескалації конфліктів у публічному просторі.
26. Психологія «своїх» та «чужих»: подолання соціальної поляризації.
27. Використання метафоричних карт у консультуванні клієнтів соціальних служб.
28. Психотехнології зміцнення колективної стійкості (community resilience).
29. Механізми формування психологічної безпеки в робочому середовищі.
30. Соціально-психологічна реабілітація осіб з посттравматичним стресовим розладом.

Вимоги до технічного оформлення творчої роботи:

Творча робота виконується в форматі презентації (.pptx). Обсяг слайдів – до 20.

Обов'язкова вимога: чітке посилання на джерела інформації. Всі цифри, факти, теорії, думки вчених, цитати повинні мати посилання у вигляді [2, с. 54] (перша цифра означає номер джерела у наведеному в кінці документу списку використаної літератури, а друга цифра – номер сторінки у цьому джерелі).

Список використаної літератури оформляється згідно з діючими правилами.

Критерії оцінювання: викладач – макс. 10 балів (оригінальність (4), повнота обґрунтування (5));

Презентація і захист під час контрольного заняття 10. викладач – макс. 5 балів (якість презентації (2) та відповідей на запитання (3)); peer-assessment – макс. 5 (якість презентації (2) та відповідей на запитання (3)).

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Комп'ютерне та мультимедійне обладнання.

Активованій корпоративний акаунт НТУ «ДП» (student.i.p@nmu.one).

Microsoft Office 365. Застосунки Microsoft Office: Teams, Forms, Whiteboard, OneNote.

Платформа дистанційного навчання НТУ «ДП» Moodle.

Підключення до Internet.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни **на підставі поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Протягом семестру вивчення дисципліни на курс заплановано 20 практичних занять.

Одне виконане завдання до практичного заняття оцінюється в 2 бали. Максимальна кількість балів - 40. Термін здачі робіт - до дня підсумкового контролю. При можливості презентації своїх практичних напрацювань усно на занятті студент може отримати до 3 додаткових балів, які впливають на загальний бал. Завдання включають огляд теоретичних аспектів курсу (завдання з відкритими запитаннями, до тем які висвітлювались на лекції) та практичні завдання (кейсові випадки, апробацію метода чи методики, його опис та аналіз). Завдання при цьому оцінюються однаково.

Самостійна (індивідуальна робота) готується протягом семестру та здається усно чи через доєднання до завдання в класі команди Microsoft Teams. Студент розробляє презентацію на тему «Психотехнології кризового втручання у роботі з особами, що пережили травматичні події» чи на будь-яку іншу тему, які стосуються розглянутих тем на заняттях на власний вибір. Додаткові теми до індивідуальної роботи також містяться в сілабусі. Максимальна кількість балів - 20. На отриманий бал впливають критерії: аргументація актуальності, опис теоретичної бази щодо проблеми, аналіз обраного кейсового випадку, загальний рівень самостійності роботи, відповіді на усні запитання від здобувачі та викладача після презентації роботи.

Таким чином, загальна сума балів, яку може набрати здобувач в ході роботи протягом семестру - 60.

Під час іспиту студентам пропонуються 40 відкритих запитань на вибір, з якими вони ознайомлюються заздалегідь (Екзаменаційні питання до іспиту доступні в сілабусі та додані в завдання на платформі Microsoft Teams на початку навчальної роботи з дисципліни). Запитання стосуються теоретичних знань, методології соціальної роботи, психологічних технологій та практичних методик, які застосовує фахівець з соціальної роботи. Кожна відповідь на запитання оцінюється максимально в 10 балів ($3 \times 10 = 30$ балів), ще до 10 балів максимально студент може отримати презентувавши свої відповіді усно під час іспиту ($30 + 10 = 40$ балів).

Відкриті питання для підсумкового контролю (Питання до іспиту):

1. Психологічні критерії визначення клієнтів соціальної роботи.
2. Психологічні особливості адаптації першокурсників із сільської місцевості до умов навчання у ВНЗ.
3. Психологічні особливості соціальної роботи з алкозалежними особами.
4. Психологічні особливості соціальної роботи з інвалідами та невиліковно хворими.
5. Психологічні особливості соціальної роботи з наркозалежними особами.
6. Психологічні особливості соціальної роботи з особами, позбавленими волі.
7. Психологічні особливості соціальної роботи з особами, що мають ігрову залежність.
8. Психологічні особливості соціальної роботи з особами, що переживають горе.

9. Психологічні особливості соціальної роботи з особами, що переживають кризу.
10. Психологічні особливості соціальної роботи з особами, що потерпають від сексизму та гендерної дискримінації.
11. Психологічні особливості соціальної роботи з особами, що потерпають від посттравматичного стресового розладу (ПТСР).
12. Психологічні особливості соціальної роботи з особами, що потрапили в екстремальну ситуацію.
13. Психологічні особливості соціальної роботи з особами-мігрантами.
14. Психологічні особливості соціальної роботи з сім'ями.
15. Психологічні особливості соціальної роботи з соціально депривованими особами.
16. Психологічні та соціально-психологічні тренінги у практиці соціальної роботи.
17. Психологічні технології в соціальній роботі.
18. Психологічні технології подолання девіантної поведінки учнів.
19. Психологічні технології подолання конфліктності у навчально-виховному процесі.
20. Психологічні технології соціальної роботи з ВІЛ-інфікованою та хворою на СНІД молоддю.
21. Психологічні технології соціальної роботи з клієнтами із залежністю від алкоголю.
22. Психолого-орієнтовані теорії практики соціальної роботи.
23. Психотехнології соціальної роботи з багатодітними сім'ями.
24. Робота соціального педагога в дошкільних дитячих будинках для дітей сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування.
25. Самоменеджмент як метод запобігання «емоційного вигорання» майбутніх соціальних працівників.
26. Синдром «емоційного вигорання» та його прояви в діяльності соціальних працівників.
27. Соціальна адаптація дітей у ДБСТ: досвід психокорекційної роботи соціальних служб в Україні.
28. Соціальна терапія як складова професійної діяльності соціального працівника.
29. Соціальне сирітство в Україні: соціальні, економічні та морально-психологічні чинники.
30. Соціальний працівник як суб'єкт діяльності та розвитку соціальної роботи як сфери суспільної практики.
31. Соціально-психологічні передумови виникнення дитячої агресивності та жорстокості.
32. Специфіка копінг-стратегій у молоді, яка переживає почуття самотності.
33. Спосіб життя як форма психологічної фіксації негативних переживань і неадекватних уявлень, що виникають у особи в проблемній соціальній ситуації.
34. Сутність життєвих проблем, що виникають у молодих сім'ях як підґрунтя організації соціальної роботи з молоддю сім'єю.
35. Технології соціальної діагностики.
36. Технології соціальної роботи з дезадаптивними дітьми та молоддю.
37. Технологія соціальної роботи з прийомною сім'єю.
38. Умови та шляхи подолання психологічних явищ у діяльності соціального працівника, які призводять до професійної деформації та дезадаптації.
39. Феномен психологічної допомоги у соціальній роботі.
40. Хибні звички як передумова виникнення соціальних девіацій.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
60	40	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (екзамен)** під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконаних індивідуальних завдань (дві практичні роботи), він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Екзамен проводиться у вигляді тестування.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»: <https://surl.li/ajuiui>.

Політика щодо використання штучного інтелекту під час опанування курсу регламентується відповідними нормами «Політики щодо використання штучного інтелекту в діяльності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»: https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Політика_III_2025.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

З 24.02.2022 реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2024-2025 навчальному році освітня діяльність здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «наради» в «команді» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації інституту.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здійснюється відповідно до «Положення про визнання в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті» <http://surl.li/zopmhq>.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Кацавець Р. С. Психологія особистості. Навчальний посібник. Київ: Алерта. 2021. 134 с.
2. Кудерміна О. І., Казміренко Л. І., Власенко С. Б. Соціальна психологія: навчальний посібник. Київ: НАВС, 2020
3. Слюсаревський М. М. Психологія груп: навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2022. 164 с.

Додаткові

1. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Волянчук, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. 13 Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
2. Сурякова М.В. Соціальна психологія (з основами соціальнопсихологічного тренінгу): Навч. посібник [електронне видання]. Дніпро: Середняк Т. К., 2021. 150 с.
3. Сахарова К.О., Чередніченко О.М., Липовська Н.А. Форми психологічного насильства в організаційному середовищі. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2021. (6). С.97 – 102. DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2021.6.15>
4. Сахарова К.О., Липовська Н.А. Насильство в сім'ї як результат соціальної деструкції. Наукові перспективи”, Серія “Психологія”. 2025.6 (60). [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6\(60\)-1534-1543](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6(60)-1534-1543)
5. Сахарова К.О., Липовська Н.А. Реадаптація дітей, що опинилися в складних життєвих обставинах. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2021. (5). С.54-58. <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2021.5.8>
6. Липовська Н. Збереження безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану. Психологічна організація внутрішнього світу людини: теорія та практика : матеріали Всеукр.

наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 4 жовт. 2023 р.) ; за заг. ред. д-ра психол. наук, доц. В. В. Корнієнко. Дніпро : Дніпроп. держ. університет внутрішніх справ, 2023. 116 с. С.49-51.

7. Сахарова К.О., Липовська Н.А. Вплив гуманітарної кризи на психічне здоров'я населення. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2022. (2). С.54-58. <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua>

8. Sakharova K. etc. The Influence of Genetic Markers on the Development of Mental Disorders: a Systematic Review of Studies. Journal of Pioneering Medical Sciences. Volume 13 Issue 3 (June, 2024). Pages 30 – 37. <https://jpmsonline.com/article/495/> WoS <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001292059700001>

9. Personality security as a component of social security in the public administration system in Ukraine. / Bohdan Tsymbal, Iryna Drohomerecka, Katerina Sakharova, Nataliia Serohina. Journal of interdisciplinary research Ad Alta. p. 223-228. WoS

10. Сахарова К.О. Психологічний інструментарій запобігання булінгу в учнівському середовищі. *Наукові перспективи* № 2(44) 2024. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-2\(44\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-2(44))

11. Сахарова К.О. Використання методів психологічних досліджень для вивчення феномену психологічного насильства. Актуальні методи практичної психології: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (Дніпро, 28 жовтня 2021 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2021.

Нормативні акти

1. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21.07.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>

2. Закон України «Про соціальні послуги» від 27.04.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#n607>.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL: <http://rada.gov.ua/>

2. Міністерство соціальної політики : урядовий інформаційно-комунікаційний ресурс. URL: <https://www.msp.gov.ua/>

3. Координаційна рада з питань розвитку громадянського суспільства при Президентові України. URL: <http://civil-rada.in.ua>.

4. Президент України: офіційне Інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua/>

5. Кабінет Міністрів України: офіційний веб-портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua

7. Національна історична бібліотека України. URL: <https://nibu.kyiv.ua/>

8. Сайт Верховної Ради України (законодавство). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main>

9. Національна бібліотека України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>